LES LLETRES

EL MAQUIAVELISME EN ELS PREMIS LITERARIS

"Voleu dir que és tan segur com això allò que ahir deien d'en Carner com a indiscutible guanyador del Premi Folguera?" ens han demanat avui. "Penseu que hi ha López-Picó, que hi ha Esclasans, que hi ha el mateix Sagarra del qual en parlàreu en tons de franca admiració..." I bé, el nostre interlocutor ignorava, a ben segur, que hi hacircumstàncies múltiples que fan veure com a ben lògica la suposició de les gents. En primer lloc cal tenir present que aquests premis literaris no són gairebé mai atorgats amb una estricta justícia, que el volum qualitatiu de l'obra conjunta pesa molt, i que ací a Catalunya, on els escriptors han de fer aquesta vida precària que tots estem lamentant, cal procurar que les coses vagin ben repartides i que tothom estigui content. El cas de Josep Maria de Sagarra ja pot deixar-se al marge: l'any passat li foren atorgats pos premis, el de teatre i el de novella, i d'aquesta coincidència ningú no en serva gaire bon record; ens consta que, fins i tot, els que la provocaren n'han sentit un cert arrepentiment infantil en homes de sinceritat espiritual. Després hi ha el fet que hem remarcat abans—que lamentem profundament i que condemnem enèrgicament—que als premis hom els vol donar un caràcter de pensió disfressada i no de valoració estricta. Tenint en compte tot això, doncs, és ben lògic que hom deixi de banda a Sagarra, oi més si es té en compte que no és pas l'únic poeta de qualitat que concorre al PremiDe López-Picó hom creu que el fet d'haver estat nomenat membre de l'Institut d'Estudis Catalans" ja pot donar-li paciència pr esperar un altre any, puix que tard o d'hora—i més d'hora que tard—cal drà donar-li el Premi. El cas d'Esclasans ja és més raonat: L'autor dels Ritmes concorré, també, al Premi Iglesias amb el seu "Capitello". Es dóna el cas—sense que això vulgui llevar qualitats a la seva obra, que les té en proporcions elevadíssimes—que al premi de teatre gairebé no hi concorre ningú; de tal manera que si alguna obra inèdita no complica les coses, Esclasans pot donar per segura la conquista del Premi Ignasi Iglesias. Això, doncs, ja seria un motiu prou contundent per a eliminar-lo del Premi Folguera. Resta, doncs, Josep Carner sense que cap impediment maquiavèlic el privi d'endur-se'n el Premi, i algú ja se l'imagina brindat amb el seu veire encantat. = Tot això que hem deixat consignat, ben entès, no són més que coses que es diuen ací i allà entre la gent entesa. No les subscrivim pas, ni de bon tros. Tot i que no ens manquen precedents per fer-nos creure en aquests maquiavelismes que hem consignat, tenim la suficient bona fe per dubtar que les coses siguin tan complexes i que hi hagi qui pugui preveure-les d'una manera tan matemàtica

UN LLIBRE D'AZORIN TRADUIT AL FRANCES

En les edicions franco-belgues "Labor" apareixerà d'ací a pocs dies una obra d'Azorín, traduïda exquisidament i amb gran escrupulositat al francès per Georges Pillement. L'obra és "Doña Inés", magnífica novella en la qual s'hi viu el paisatge tan racialment espanyol d'una vella ciutat castellana.

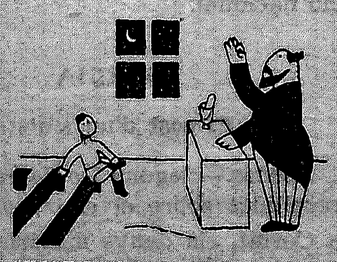

I L'EXPOSICIO DEL NU ?

Fa mesos que tots els medis de Barcelona es sentiren sotraguejats per la imminència d'una exposició del nu. La majoria dels que hi havien de participar es dedicaren a la recerca de l'Apollo i de la Venus. Molts ho trobaren. Ara temen que mentre l'exposició estigui així d'aturada, els Apollos i les Venus no es posin en un estat invisible per fer de model, perquè els anys no passen en va.

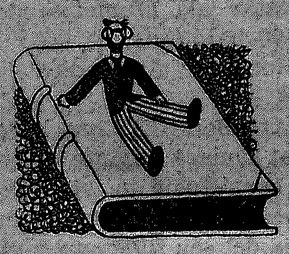

JA TENIA RAO

Un dia el nostre gran Pelus va dir que la cultura d'un poble es deduïa contemplant els nassos de les estàtues situades a la via pública. Tenia mo'ta raó, i qui se'n vulgui convèncer no ha de fer més que anar al Parc de Montjuïc on es trobarà amb una escultura de Llimona que és un barómetre dela nostra pressió cultural

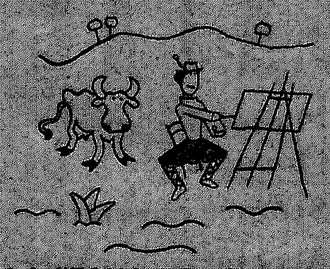

LA "ZONA DEL DANT"

El Consell Superior de Belles Arts d'Itàlia ha aprovat el pla per a la creació d'una "Zona del Dant" al voltant del monument que hom construí a Ràvena a la memòria del Poeta. Es tracta d'isolar el mausoleu establint una zona de silenci i de pau al seu entorn. El lloc no serà accessible als vehicles i totes les altres coses que ocupen l'espai destinat a aquesta zona seran enderrocades. Únicament serà respectat l'edifici del palau de Rizzetti en el qual habità Lord Byron. ...

LES ARTS

dostoiev

L'OBRA de Dostoievski es descabdella, sencera dins l'atmosfera oratjosa i ardent de la passió. Dins el corrent complex de la naturalesa russa, destrià i posà la a la llum del dia l'element passional i voluptuós. Res de semblant en cap altre escriptor del seu país. L'obscura tendència ètnica que s'havia manifestat en les masses per la secta mística dels "chlisty", Dostoievski en descobreix la traça fins en les classes intel·lectuals. Es un corrent dionisíac. L'amor en Dostoievski és exclusivament dionisià. Estripa l'individu. L'heroi de Dostoievski és lliurat fatalment a la sofrença. L'amor per a ell és una erupció volcànica , l'esclat de totes les forces passionals latents dins la naturalesa de l'home. Aquest amor no coneix lleis ni formes. Al seu impuls irresistible, les profunditats mateixes de la naturalesa humana remunten a la superfície. El dinamisme que caracteritza tota l'obra de Dostoievski en lloc més no és tan colpidor com ací. Flama i moviment. Foc plàstic i devorador. Però foc que es transforma de seguida en un fred de glaç: Dostoievski ens mostra, a voltes, que l'home que estima, havent exhaurit totes les ardors, cau en una insensibilitat frígida: un volcà apagat.

La literatura russa ignora els tipus sublims de l'amor que ha concebut l'Europa occidental. No té res que s'assembli a l'amor cantat pels trobadors, al de Tristany i Isolda, de Dant i de Beatriu, de Romeu i de Julieta. El lligam recíproc entre dues ànimes, el culte amorós de la dona, ací radica l'admirable flor nada de la cultura cristiana d'Europa. Però Rússia no visqué la cavalleria. D'ací una irreparable llacuna espiritual que dóna a totat manifestació russa de l'amor alguna cosa de penós i torturador, alguna cosa d'ombrívol i sovint monstruós. No hi ha hagut a Rússia veritable Romanticisme de l'amor—puix que el Romanticisme és un fenomen de l'Europa occidental.

L'amor ocupa un lloc immens en l'obra de Dostoievski. Però no és un lloc independent. No té valor en si mateix, no té tipus propi: tan sols hi és per tal de revelar a l'home la seva ruta tràgica, per tal de servir de reactiu a la llibertat humana. En conseqüència, el paper que representa l'amor en l'obra de Dostoievski és tot diferent, per exemple, d'aquell que representarà en Purkine l'amor de Tatiana, o en Tolstoi l'amor d'Anna Karenine. El mateix element femení hi és concebut damunt un altre pla. La dona no ix mai com un personatge independent. Ja veurem que la dona interessa Dostoievski és una antropologia masculina. Per a ell, l'ànima humana és, abans que tot, el principi masculí. El principi femení és el tema interior de la tragèdia, de l'home, la seva interior temptació. Quines imatges de l'amor ens ha deixat, doncs, Dostoievski? L'amor de Muixkine i de Rogojine per a Nastasia Filippovna, l'amor de Mitia Karamazov per a Gruxenka, de Versilov per a Catarina Nicolaievna, l'amor de Stravroguines per a moltes dones. En lloc, cap figura sublim, un tipus femení que tingui un valor propi. Es l'home que tortura sempre el destí tràgic. La dona és tan sols l'expressió interior d'aquest destí.

Dostoievski decela el tràgic sense fer eixir l'amor, la impossibilitat en què es troben els éssers de realitzar-ho, pels camins fressats per la vida de cada dia. L'amor en Dostoievski és criminós, com ho és en el poeta Tiuchev:

Oh!, com estimem a guisa criminosa,
com, en l'encegament impetuós de les passions,
destruim amb més fermesa
el que és més car al nostre cor.

Dostoievski no pinta l'encis de les passions, ni la bellesa de la vida familiar. No ens mostra l'amor suprem que mena a la unió total, a la fusió. El misteri nupcial no es consumeix.

del seu
la seva
roman
l'index
Elemen
crea al
i sollev
finalita
mitjanç
mena a
és una
mà i, c
persona
essencia
tràgic
lliberta
que un
humà,
nikov,
ramazo
lippovn
de Nico
tarina
la dona
través a
Dostoie
La vene
a la ter
de cap
mes fem
i a les
mor. Er
Timafei
Dostoie
particul
tualmen
de la So
menys q
cas Dost
ràcter f
en Anna
Karenin
ge dotat
ra centr
povna i
corrents
afronten
viure en
roïnes, c
Només
l'home, e
locades e
sió. La
dona inte
teixa pro
passió ma
me el des
L'home r
teix, no s
vers l'éss
mateix q
passió, i
jecte del
arranjam
El dest
essent el
l'element

ins recorda-
que ara vaig
ocs, però, els
guda amb tot
regut sempre
l'alguna ven-
da amb una
stant, jo que
a i alguns de-
precediren el
irmar que es
nés extraordi-
es pensa. Un
r molt a totes
n l'atracció o
altres, és clar,
tant d'escepti-

un noi espri-
çment pel vi i
l rostre terrós,
ulls tristos, a-
eixíem íntima-
t, còm, en mo-
eu rostre s'en-
s s'encenia una

s les tardes a
ha tertúlia d'a-
em quedar sols.
tardes d'hivern,
s'eternitza. Ell
pa de conyac i
ls seus ulls s'a-
eus pòmuls pàl-

ha renunciat a
la seva pròpia
la seva puresa i
ha pres el camí
lament. Ara, es
davant d'aquest
uguine és sense
romonojka, Ver-
ant Caterina Ni-
s sense força da-
vna i Aglaé, Mi-
e força davant
Ivanovna. Ho-
tràgicament se-
nutuament. L'ho-
minar la dona, no
femenina, no en
veu únicament
a com l'encarna-
doblament.
desdoblat ocupa
de Dostoievski.
teressant a estu-
xkine estima al-
povna i Aglaé.
r pur, una natu-
anquida del cor-
ualitat. Fer tant,
hor malalt, colpit
ràgicament con-
sense eixida. I
es desdobla tam-
ment és, en veri-
la rèmora de dos
Es incapaç d'u-
Filippovna, o a
ssència al matri-
jugal. La bellesa
i seria prest a
valler fidel. Però
e Dostoievski so-
de sensualitat,
k d'ésser-ne com-
lo té els sentits
a passió és priva-
Amb tanta o més
en ell el pol opo-
stima. Ama Nas-
nb commiseració,
nites. Compassió
ixa un principi de
e ella, Muixkine,
rbitrari. L'abisme
'engoleix i el perd.
incomplet, nat de
relatives d'aquesta
t transportar-lo al
na. Hauria volgut
eva llàstima per a
a. I en nom d'a-
blida els seus deu-
pròpia personalitat.
àstima no realitza
d, no s'hi lliura tot
pel desdoblament;

contistes catalans

rosa vermella

per domènec guansé

lids es pintaren unes rosetes de sang.

—Et vaig a contar una aventura molt rara, que se m'esdevingué fa poques nits—em digué—. Et prego, però, que me'n guardis el secret. Els altres, si la sabessin, em prendrien per boig. Jo mateix ni sé si tenir-m'hi de vegades. Veuràs...

Em plau, sobretot les nits de lluna, de passejar-me pels voltants de la catedral i pels barris vells, de Tarragona. La llum blavosa i argentada dóna a les coses una aparença poètica i sinistra que no tenen de dia. Ronsejava, doncs, ben entrada la nit, més somniós que despert, per aquells carrerons, quan als meus peus caigué una rosa. Em vaig acotar per recollir-la. Era fresca com acabada de tallar i encesa com una ferida. Amb la rosa a la mà vaig mirar a tots indrets. El carreró era desert. Al meu davant s'alçava un casolot antic, ennoblit per un escut desgastat sobre la porta. La pedra vella dels carreus tenia una pàtina severa, amb taques de rovell i opacitats de bronze. Al seu costat les altres cases esdevenien més insignificants del que eren. Banyades a la llum clara i crua de la lluna, tenien una tristesa de pierrots enfarinats.

No sóc un home galant, però en aquells moments vaig tenir una velleïtat de galanteria. Vaig portar-me la rosa als llavis i la vaig besar.

Aleshores, darrera d'una de les finestres del casal hi esclatà una rialla: una rialla fresca, cristallina, però una mica teatral.

Vaig alçar els ulls i no vaig veure ningú. Vaig espitjar la porta, com per pura facècia, i la porta cedí... Aleshores vaig retrocedir amb malfiança. Però a dalt de la finestra sonà de nou la fresca rialla, d'un to clarament mofeta en aquells moments, i jo, envalentonat, vaig obrir decididament la porta i em vaig ficar a dins.

D'aquell moment ençà, recordo les coses vagament, com si se m'haguessin esdevingut en un estat d'embriaguesa. Vaig muntar l'escala gairebé a les palpentes, i em vaig trobar finalment a una sala sense altra llum que la que hi feia la lluna en entrar per les finestres.

Els murs eren decorats amb tapissos, i els mobles eren foscos, lleugerament abarrocats. Tot just acabava d'entrar, quan esclatà altra vegada la rialla cristallina. Vora una finestra es destacava una figura clara. Duia un vestit de seda, que el miri-

nyac estufava, i uns tirabuixons rossos, feixucs com l'or massís.

—Com us haveu atrevit a pujar?—va preguntar-me.—Es que no coneixeu la meva història?

—No la conec, senyora — li vaig dir.—Però per terrible que sigui, no em penedeixo d'haver pujat a tornar-vos la rosa o a preguntar-vos si l'heu tirada per a mi.

—Sou tan ardit i fanfarró com ell.

—Qui era ell?

—El meu amant. Us admireu?... Sí, jo era casada. El meu marit era liberal, però jo tenia un amant carlí. Ell passava moltes nits per sota la meva finestra. Quan el meu marit no hi era jo li tirava una rosa vermella. Era el senyal convingut perquè muntés. Tanmateix, un dia el meu marit ens sorprengué plegats al pavelló del jardí. Es van batre i el meu amant caigué amb una ferida al cor. El meu marit fugí de Tarragona i morí en un combat dels liberals amb les partides carlistes. Conten els seus amics que la seva temeritat havia estat tan gran, que era evident que s'havia buscat ell mateix la mort.

—Per què us mofeu de mi, senyora—vaig preguntar-li—contant-me aquestes històries tan velles?

—No em mofo de vós. Es la meva història la que us conto.

Em vaig posar a riure:

—Així, senyora, ara deveu tenir vora de vuitanta anys. Permeteu-me que us examini el rostre.

I el vaig agafar joganerament entre les mans, fent-li tirar el cap una mica enrera per a millor contemplar-la. El seu cutis era polit com el marbre i la lluna li donava una blancúria de llessamins. Tenia els llavis frescos com una poncellada acabada d'obrir. Els ulls, lluents com els d'un infant.

—Sou molt bromista, senyora. Permeteu que besi en els vostres llavis l'alegria

—Beseu igual que ell—em digué amb una mena de tremolor apassionada.

Vaig sentir un calfred. Seria una pobra dement, aquella dona? Era, tanmateix, massa bella, perquè jo deixés córrer, així com així, l'aventura. Ella, fora de referir-ho tot al temps de la guerra carlista, com si fos un fet de quatre dies, parlava d'una manera normal.

La nit se m'escolà al seu costat sense adonar-me'n. A la matinada, però, em trobava camí de casa meva, sense saber com. Em feia mal l'esplanada, no sé si de la serena o de la nit d'amor.

A l'endemà vaig voler saber qui vivia en aquella casa. Es el casal del baró de les Set Torres. Els seus propietaris viuen, fa temps, a Barcelona. Per orgull de casta o per avaricia de fer-hi reformes, el tenen deshabitat, ple d'esvorancs i de goteres, amb moltes finestres sense vidres i amb taques d'humitat i de rovell. Es un casal evidentment propici a totes les històries d'encisaments i bruixeries. Atret pel seu misteri, jo no sé estar-me de passar cada nit pel seu davant. M'hi deturo molts cops i esguardo atentament les seves finestres tancades, amb la folla esperança que la rosa vermella torni a caure als meus peus.

... ...

Pocs dies després de contar-me aquesta estranya història, el meu amic havia desaparegut. Els altres amics, als quals aleshores vaig contar-la, no van voler creure cap relació entre la història — que consideraren una facècia d'embriac — i la misteriosa desaparició del seu protagonista.

Tanmateix, jo en vaig donar part a la policia. I es van comprovar les meves sospites. El cadàver del meu amic fou trobat al pavelló del jardí—tot florit de roses vermelles — del casal del baró de les Set Torres. Estava estavellat, boca enlaire, amb

EL CINEMA

ESPECTACLES A XICAGO

Amb motiu de l'exposició internacional que se celebra amb el beneplàcit dels gangsters, a la ciutat de Xicago hi afluèixen multitud d'espectacles que els americans, notables tastaolletes prenen en consideració. Ara han anunciat pel mes de desembre la presentació de la companyia italiana del Metropolitan de Nova York, tot just acabades les funcions de Vittorio Podrecca.

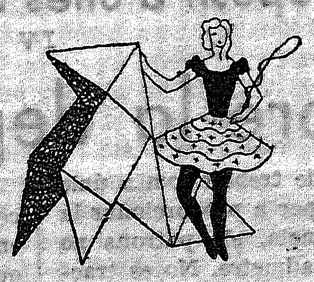

EL TENOR ALTUBE

Magnífica trajectòria la d'aquest minyó basc. Fa poc temps que començà cantant les àries més absurdes davant el micròfon de la Unió Ràdio. Després va treure el nas en manta reunió d'aficionats. Tot de sobte s'ha llançat i ara ja va en pla de divo a San Sebastián per a estrenar "Amaya" de Guridi.

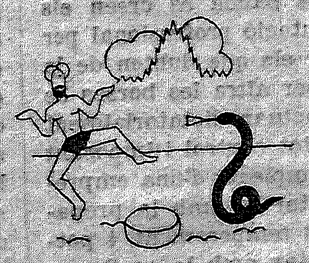

MOLTA SORT

No res menys que la Paramount ha llogat al galan jove Enric Guitart. Si tenim en compte certes facultats demostrades per l'actor Ventayols davant la càmara, no seria res d'estrany que el dia menys pensat ens quedessim sense ell

LES POBRES REPRESES

Heus-nos ací en plena època de represes que arreconen el bo i millor. Un exemple? Mireu la següent llista de no passades: "L'opera qu-at sous", "Tumultos", "14 de juliol"... Però no espantar-se. Ens consolarem amb "El desfile del amor"

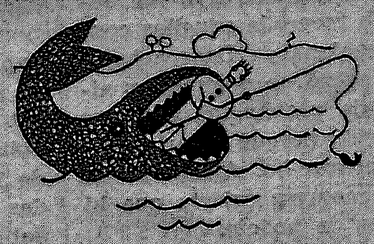

NOTICIES ESTEREOTIPADES

Hi ha una sèrie de notícies que fan l'efecte d'ésser compostes eternament i de les quals els diaris van tirant tot sovint Una és la que intermitentment assegura que Franz Lehar treballa en una nova opereta, que Kay Francis és la dona que vesteix millor i que Greta Garbo és una sentimental com una casa. Al temps de deixar-nos freds ens ens demanem si no seria possible de posar un xic més de categoria en aquestes manifestacions standard

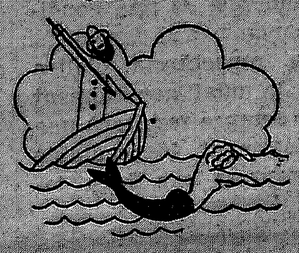

DEMANEM...

...els que oscillem entre els vint-i-cinc anys un favor a les empreses del qual podriem assegurar un relatiu èxit econòmic. Demanem l'organització d'unes sessions especials a base de les represes dels films de garrotades d'aquells actors tan convincents i de noms tan emotius com són els d'Eddie Polo, William Duncan, Maciste, Comte Hugo, Pearl White, Lucille... Se'n recorden?

PRODUCCIO ANYAL

Dela el detectivesc autor francès, Georges Simenon d'un literat amic seu que només editava un llibre cada quatre anys, que no sabia com s'ho podia fer. Ho dela així perquè ell regularment, en fa un cada setmana. Nosaltres que a Simenon el tenim ben mesurat li replicariem que ho fa molt senzillament, amb el mateix dret i resultat que les demés figures màximes en el cinema, Charlot i René Clair. Només cal anar comparant.

EL TEATRE